

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Warszawie

LWA.410.006.02.2019

Pan
Karol Podgórski
Lasy Miejskie - Warszawa
ul. Korkowa 170A
04-549 Warszawa

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/19/066 – Postępowanie ze zwierzętami wolno żyjącymi (dzikimi) na terenie miast.

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Lasy Miejskie – Warszawa, ul. Korkowa 170A; 04 – 549 Warszawa ¹
Kierownik jednostki kontrolowanej	Pan Karol Podgórski – od 1 października 2009 r. Dyrektor Lasów Miejskich – Warszawa ² .
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Organizacja i realizacja zadań związanych z obecnością zwierząt wolno żyjących (dzikich) na terenie miasta w aspekcie ich ochrony i opieki, a także porządku publicznego i bezpieczeństwa mieszkańców. 2. Powierzenie i nadzorowanie wykonywania opieki nad zwierzętami wolno żyjącymi (dzikimi).
Okres objęty kontrolą	1 stycznia 2017 r. – do czasu zakończenia kontroli, z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ³
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Warszawie
Kontroler	Wanda Dąbrowska, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LWA/51/2019 z 15 marca 2019 r. (akta kontroli str.1)

II. Ocena ogólna⁴ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA	Lasy Miejskie – Warszawa właściwie realizowały powierzone przez Prezydenta m.st. Warszawy zadania związane z obecnością zwierząt wolno żyjących (dzikich) na terenie m.st. Warszawy, w aspekcie ich ochrony i opieki, a także zapewnienia porządku publicznego i bezpieczeństwa mieszkańców⁵. W szczególności LM-W były przygotowane organizacyjne, techniczne i infrastrukturalnie do podejmowania działań interwencyjnych oraz sprawowania opieki i rehabilitacji zwierząt wolno żyjących (dzikich) na terenach m.st. Warszawy. Pracownicy wykonujący czynności z tego zakresu posiadali stosowne kwalifikacje i doświadczenie. LM-W prowadziły działania informacyjne i edukacyjne dla mieszkańców dotyczące zwierząt wolno żyjących. Ponadto Lasy podejmowały współpracę z podmiotami publicznymi i organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz zwierząt wolno żyjących, w zakresie ochrony oraz przeciwdziałania zagrożeniom z ich strony. Lasy Miejskie – Warszawa opiekę weterynaryjną nad ww. zwierzętami powierzyły podmiotowi posiadającemu wymagane pozwolenia, kwalifikacje i zaplecze kadrowe, wybranemu z zastosowaniem właściwych trybów i postanowień ustawy z dnia
--------------	---

¹ Dalej również; Lasy lub LM-W.

² Dalej również Dyrektor LM-W.

³ Dz. U. z 2019 r. poz. 489, dalej: ustawa o NIK

⁴ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁵ Wynikające z zarządzenia Nr 2088/2012 Prezydenta m.st. Warszawy z dnia 10.02.2012 r. w sprawie postępowania ze zwierzętami wolno żyjącymi (dzikimi) na terenie m.st. Warszawy.

29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych⁶ oraz regulacjami wewnętrznymi jednostki.⁷

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowej⁸ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Organizacja i realizacja zadań związanych z obecnością zwierząt wolno żyjących (dzikich) na terenie miasta w aspekcie ich ochrony i opieki, a także porządku publicznego i bezpieczeństwa mieszkańców.

Opis stanu faktycznego

1. Prezydent m.st. Warszawy zarządzeniem nr 2088/2012 z 10 lutego 2012 r. w sprawie postępowania ze zwierzętami wolno żyjącymi (dzikimi) na terenie m.st. Warszawy⁹, przypisał poszczególnym jednostkom m.st. Warszawy realizację zadań w ww. zakresie. Lasy Miejskie - Warszawa¹⁰ zostały zobowiązane do przyjmowania od podmiotów i komórek organizacyjnych miasta¹¹ telefonicznych informacji o wejściu zwierzyny grubej¹² i drobnej¹³ oraz zdarzeniach z udziałem takich zwierząt na terenach zurbanizowanych m.st. Warszawy, a także podejmowania w tych sprawach interwencji zgodnie z procedurą określoną w zarządzeniu. Ponadto Lasy zostały zobowiązane m.in. do:

- prowadzenia działań zapobiegających wchodzeniu zwierzyny grubej z terenów leśnych na tereny zurbanizowane m.st. Warszawy¹⁴;
- niezwłocznego podjęcia, w porozumieniu ze Strażą Miejską m.st. Warszawy i Policją działań eliminujących zagrożenie bezpieczeństwa publicznego, spowodowanego przez zwierzynę grubą i drobną, która weszła na tereny zurbanizowane m.st. Warszawy;
- podejmowania działań mających na celu ochronę zwierzyny grubej i drobnej wchodzącej na tereny zurbanizowane m.st. Warszawy;
- usuwania i utylizacji zwłok zwierzyny grubej ujawnionych na terenach leśnych lub na terenach zurbanizowanych m.st. Warszawy.

(akta kontroli str.9-11)

2 i 3. W okresie objętym kontrolą w strukturze organizacyjnej LM-W funkcjonował Dział ds. Ochrony Zwierzyny, do zadań którego należało prowadzenie spraw związanych z ochroną zwierzyny dziko żyjącej, w szczególności poprzez udzielanie pomocy; uczestniczenie w akcjach mających na celu usunięcie zwierzyny z terenu zagrożonego; w przypadkach szczególnych uśmiercanie zwierzyny ze względów humanitarnych, sanitarnych lub na skutek agresywności zwierzęcia, stwarzającego

⁶ Dz. U. z 2018 r. poz. 1986 ze zm., dalej ustawa Pzp.

⁷ Regulamin udzielania zamówień publicznych, której wartość nie przekracza wyrażonej w złotych polskich równowartości kwoty 30 000 euro (dalej również regulamin udzielania zamówień publicznych).

⁸ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁹ Zarządzenie nie dotyczy kotów wolno żyjących, tj. kotów urodzonych lub żyjących na wolności (żyjących w otoczeniu człowieka w stanie dzikim).

¹⁰ LM-W - jednostka budżetowa m.st. Warszawy, utworzona na mocy Uchwały Nr VI/94/2007 Rady m.st. Warszawy z dnia 02.03.2007 r.

¹¹ Straż Miejska m.st. Warszawy, Biuro Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego Urzędu m.st. Warszawy, Policja, Straż Pożarna, Biuro Ochrony Środowiska Urzędu m.st. Warszawy, Zarząd Oczyszczania Miasta, Miejski Ogród Zoologiczny w Warszawie, Schronisko dla Bezdomnych Zwierząt z siedzibą w Warszawie.

¹² Np. łos, jelen, dzik, sarna, daniel.

¹³ Np. lis, zając, jeź, wiewiórka, kuna, borsuk.

¹⁴ Polegających w szczególności na tworzeniu poletek zaporowych i dokarmianiu zwierząt na terenach leśnych, przepędzaniu i odstraszeniu zwierząt od terenów zurbanizowanych m.st. Warszawy oraz odławianie nadmiernie zagęszczonej populacji zwierząt na podstawie decyzji Prezydenta m.st. Warszawy.

zagrożenie dla zdrowia lub życia ludzkiego oraz prowadzenie odłowów i odstrzałów redukujących zwierzynę dziko żyjącą, na podstawie stosownych decyzji.

(dowód: akta kontroli, str. 12-43)

Zadania dotyczące udzielania pomocy zwierzynie leśnej z terenu m.st. Warszawy (chorej, poszkodowanej w wyniku wypadku, osieroconej lub wymagającej czasowej opieki) realizował Ośrodek Rehabilitacji Zwierząt (ORZ), działający w ramach Działu ds. Ochrony Zwierzyny. Regulamin organizacyjny ORZ określał zasady postępowania ze zwierzętami, w szczególności: przyjmowania zwierząt, ich leczenia i rehabilitacji, eutanazji, a także postępowania ze zwierzętami padłymi.

(dowód: akta kontroli, str. 44-50)

W okresie objętym kontrolą w LM-W zadania związane z interwencją oraz opieką nad zwierzętami wolno żyjącymi (dzikimi) w ORZ wykonywali pracownicy zatrudnieni na stanowiskach inspektora ds. ochrony zwierząt oraz opiekuna zwierząt.

Na koniec 2017 r. na stanowisku inspektora ds. ochrony zwierzyny zatrudnione były dwie osoby, a na stanowiskach opiekuna zwierząt pięć osób. Na koniec 2018 r. stan osobowy wzrósł o jednego pracownika, który został zatrudniony na stanowisku inspektora ds. ochrony zwierzyny, natomiast w 2019 r. (do 19.03) dodatkowo zatrudniono jednego pracownika na stanowisko opiekuna zwierząt.

Wszyscy pracownicy zatrudnieni na stanowiskach ds. ochrony zwierzyny posiadali odpowiednie wykształcenie kierunkowe¹⁵, a dodatkowo dwóch z nich uczestniczyło w szkoleniach zewnętrznych, które swoim zakresem obejmowały zagadnienia dotyczące postępowania ze zwierzętami wolno żyjącymi (dzikimi). Spośród sześciu pracowników zatrudnionych na stanowisku opiekuna zwierząt dwóch posiadało odpowiednie wykształcenie kierunkowe¹⁶. Pozostałe cztery osoby nie posiadały wykształcenia kierunkowego związanego z opieką nad zwierzętami wolno żyjącymi dzikimi i nie uczestniczyły w szkoleniach obejmujących ww. tematykę¹⁷, natomiast były członkami Polskiego Związku Łowieckiego.

(dowód: akta kontroli, str. 51-59)

Dyrektor LM-W wyjaśnił, że opiekunowie zwierząt pracujący w ORZ, którzy nie posiadają wykształcenia w kierunku związanym z opieką nad zwierzętami wolno żyjącymi (dzikimi) są myśliwymi, wieloletnimi członkami Polskiego Związku Łowieckiego oraz posiadają pozwolenie na broń myśliwską. Uzyskanie ww. kwalifikacji wymaga zdania egzaminu państwowego, do którego niezbędne jest posiadanie m.in. szerokiej wiedzy w zakresie postępowania ze zwierzętami wolno żyjącymi (dzikimi). Ponadto osoba ubiegająca się o uzyskanie ww. uprawnień musi odbyć roczny staż w kole łowieckim, podczas którego zdobywa wiedzę praktyczną i teoretyczną w przedmiotowym zakresie. W ocenie Dyrektora LM-W ww. osoby posiadają odpowiednią wiedzę, kwalifikacje oraz przede wszystkim wieloletnie doświadczenie w postępowaniu ze zwierzyną dziko żyjącą, które jest tak bardzo istotne m.in. w specyficznych, często trudnych do przewidzenia dla innych osób warunkach, panujących w dużych aglomeracjach miejskich. Z wiedzy i doświadczenia pracowników LM-W, w zakresie praktycznego postępowania ze zwierzyną dziko żyjącą na terenach zurbanizowanych, korzystają inne jednostki miejskie, w tym przede wszystkim Referat Eko Straży Miejskiej m.st. Warszawy, dla którego przeprowadzono szkolenie w przedmiotowym temacie.

(dowód: akta kontroli, str. .254)

¹⁵ Wykształcenie średnie - technik leśnik; wyższe – leśnictwo i wyższe – zootechnika (hodowla zwierząt).

¹⁶ Wyższe – medycyna weterynaryjna (tyt. lekarza weterynarii) i wyższe – leśnictwo.

¹⁷ Jeden opiekun zwierząt posiadał wykształcenie zawodowe ogrodnicze, a pozostali trzej wykształcenie zawodowe mechanik pojazdów samochodowych.

4. Od listopada 2013 r. LM-W zostały włączone do systemu zgłoszeń Warszawa 19115¹⁸. Lasy Miejskie nie posiadały własnej (pisemnie opracowanej) procedury reakcji na zgłoszenie o zdarzeniach z udziałem zwierząt wolno żyjących (dzikich), która określałaby zasady przyjmowania i rejestrowania zgłoszeń w LM-W (w tym poza standardowymi godzinami pracy jednostki), zlecenie przeprowadzenia interwencji właściwemu pracownikowi i sprawdzenie jej wykonania.

(dowód: akta kontroli, str. 60-67)

Dyrektor LM-W wyjaśnił, że Lasy Miejskie – Warszawa uznały, że regulacje wynikające z zarządzeń Prezydenta m.st. Warszawy¹⁹ są wystarczające i nie ma potrzeby tworzenia dodatkowych procedur. System, który funkcjonuje w m.st. Warszawa już od dłuższego czasu, jest systemem efektywnym, zapewniającym realizację zgłoszeń na wysokim poziomie, a co najważniejsze zapewnia odpowiedni poziom bezpieczeństwa mieszkańcom stolicy. Ponadto różnorodność zdarzeń z udziałem zwierząt dziko żyjących uniemożliwia precyzyjne określenie procedur postępowania w każdej sytuacji, stąd zagadnienia te winny być uregulowane ogólnikowo.

(dowód: akta kontroli, str. 254-255)

5. W okresie objętym kontrolą w strukturze LM-W funkcjonował Dział ds. Promocji i Dydaktyki, do zadań którego należały m.in. sprawy związane z organizacją zajęć, warsztatów, szkoleń oraz innych imprez kulturalno-oświatowych dla dzieci, młodzieży i osób dorosłych, a także prowadzenie działań informacyjno-edukacyjnych w zakresie popularyzacji wiedzy przyrodniczo-leśnej.

(dowód: akta kontroli, str. 34-38)

Działania informacyjno-edukacyjne i promocyjne prowadzone były poprzez organizowanie dla szkół i rodzin zajęć dotyczących zwierzyny dziko żyjącej na terenach miejskich, w aspekcie ich ochrony i przeciwdziałania zagrożeniom jakie powodują²⁰, a także poprzez organizowanie lub uczestnictwo przedstawicieli LM-W w imprezach plenerowych, spotkaniach, zajęciach, wykładach lub programach radiowo-telewizyjnych poruszających tematykę zwierząt dzikich²¹. Oferta dydaktyczna na poszczególne miesiące, udostępniana była na stronie internetowej LM-W oraz w formie plakatów, w miejscach ogólnie dostępnych (np. urzędy dzielnic i inne instytucje użyteczności publicznej). W 2017 r. LM-W rozdały ok. 5 000 ulotek informujących o właściwym zachowaniu i postępowaniu w przypadku spotkania dzika, zagrożeniach związanych z dokarmianiem zwierzęcia wolno żyjącego oraz danych kontaktowych do właściwych instytucji.

(dowód: akta kontroli, str. 68-75)

6. W okresie objętym kontrolą LM-W nie posiadały zawartych umów lub porozumień dotyczących współpracy z organizacjami publicznymi lub pozarządowymi, których statutowym celem jest ochrona zwierząt.

Dyrektor wyjaśnił, że zgodnie z Decyzją Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska z dnia 22 października 2015 r. celem ORZ jest leczenie i rehabilitowanie osobników zwierząt z gromady ssaki, co jest ściśle określone w przedmiotowej decyzji. W przekonaniu LM-W nawiązywanie współpracy pomiędzy różnymi podmiotami zasadne jest tylko w momencie kiedy może się to przysłużyć

¹⁸ Prezydent m.st. Warszawy zarządzeniem nr 178/2015 z dnia 18.02.2015 r. określił zasady realizacji zgłoszeń w systemie Warszawa 19115 przez biura, urzędy dzielnic i jednostki organizacyjne m.st. Warszawy.

¹⁹ Zarządzenie Nr 2088/2012 z dnia 10.02.2012 r. oraz zarządzenie Nr 178/2015 z dnia 18.02.2015 r.

²⁰ W 2017 r. LM-W zorganizowały ogółem 371 zajęć dla szkół i rodzin, w których uczestniczyło ok 9 730 osób; w 2018 r. – 301 zajęć, gdzie uczestniczyło ok 7 320 osób, a do 20 marca 2019 r. 60 zajęć w których uczestniczyło 1 441 osób.

²¹ W 2017 r. LM-W zorganizowały lub uczestniczyły w 17 spotkaniach, zajęciach, wykładach, programach radiowo-telewizyjnych lub imprezach plenerowych, w 2018 r. w 25, a do 20.03.2019 r. w 8 tego typu formach edukacji.

zainteresowanym stronom. Podmioty działające na terenie m.st. Warszawy²², zajmują się zwierzętami innych gatunków niż ORZ Lasów Miejskich – Warszawa, dlatego też nie było zasadne nawiązywanie z nimi bliskiej i formalnej współpracy. Niemniej jednak LM-W korzystają z wiedzy i doświadczeń innych podmiotów, m.in. poprzez telefoniczną wymianę doświadczeń i spostrzeżeń lub też wizytę w tych miejscach. W okresie objętym kontrolą LM-W współpracowały ze Stowarzyszeniem dla Natury Wilk i Ośrodkiem Rehabilitacji Zwierząt Napromek, z którymi podejmowały dwukrotnie próby ratowania wilków, które trafiły do Ośrodka Rehabilitacji Zwierząt Lasów Miejskich – Warszawa w 2017 i 2019 r. oraz Parkiem Dzikich Zwierząt w Kadzidłowie, do którego w 2017 r. przekazany został młody łoszak leczony i rehabilitowany w Ośrodku Rehabilitacji Zwierząt Lasów Miejskich – Warszawa. Ponadto LM-W wymieniały doświadczenia i spostrzeżenia dotyczące zwierząt wolnożyjących (dzikich) z przedstawicielami takich podmiotów jak: Ośrodek Rehabilitacji Dzikich Zwierząt w Łodzi (Leśnictwo Miejskie Łódź), Stacja Badawcza Instytutu Parazytologii PAN w Kosewie Górnym Ferma Jeleniowatych, Ośrodek rehabilitacji i schronisko dla dzikich zwierząt Mikołów – Kamionka, Mazowiecki Park Krajobrazowy im. Czesława Łaszka.

(dowód: akta kontroli, str. 255-256)

W okresie objętym kontrolą LM-W prowadziły korespondencję z Instytutem Ochrony Środowiska Państwowym Instytutem Badawczym w sprawie nawiązania współpracy w zakresie udostępniania przez Lasy materiału badawczego pochodzącego od martwych zwierząt (sierść) na potrzeby badań prowadzonych przez ww. Instytut²³ oraz z Instytutem Parazytologii im. W. Stefańskiego PAN, w sprawie nawiązania współpracy w zakresie pobierania materiałów do badań od łosi padłych z terenu Warszawy i okolic²⁴. Ponadto od 23 stycznia 2018 r. LM-W prowadzą uzgodnienia w imieniu Urzędu m.st. Warszawy z Urzędem Miasta Marki w sprawie zawarcia porozumienia międzygminnego na realizację zadania publicznego w zakresie przyjmowania dzikich ssaków poszkodowanych w zdarzeniach drogowych na terenie Gminy Miasto Marki przez Ośrodek Rehabilitacji Zwierząt (Lasy Miejskie – Warszawa).

Do dnia zakończenia niniejszej kontroli (14 maja 2019 r.) LM-W nie zawarły wiążących porozumień.

(dowód: akta kontroli, str. 76-105)

W okresie objętym kontrolą LM-W nawiązały współpracę z Nadleśnictwem Celestynów w zakresie prowadzenia odłowu dzików z terenów zurbanizowanych m.st. Warszawy dzielnicy Wawer²⁵. W wyniku prowadzonych działań odłowiono cztery dziki.

(dowód: akta kontroli, str. 106-110)

Lasy Miejskie – Warszawa zgłaszały do projektu zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego m.st. Warszawy, wnioski dotyczące m.in. konieczności pozostawienia dotychczasowej sieci korytarzy migracyjnych zwierząt dziko żyjących na terenie miasta.

(dowód: akta kontroli, str. 111-117)

²² Zgodnie z listą ośrodków rehabilitacji zwierząt zamieszczoną na stronie internetowej Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska na terenie m.st. Warszawy działają również: „Ptasi Azyl” Miejskiego Ogrodu Zoologicznego w Warszawie; Exo-Vet Przychodnia Weterynaryjna Szpital Zwierząt Egzotycznych OAZA.

²³ Inicjatorem podjęcia współpracy był Instytut Ochrony Środowiska – Państwowy Instytut Badawczy – pismo z dnia 20.12.2018 r.

²⁴ Inicjatorem podjęcia współpracy był pracownik Instytutu Parazytologii im. W. Stefańskiego PAN – pismo z 13.02.2019 r.

²⁵ LM-W 7 lipca 2017 r. wystąpiły do Nadleśnictwa Celestynów z wnioskiem o możliwość zainstalowania odłowni przenośnej, która pozwoliłaby na odciążenie dzików od terenów zurbanizowanych znajdujących się w pobliżu obszarów leśnych. Odłownia była zainstalowana do 31 grudnia 2018 r.

7. LM-W od 22 października 2015 r. posiadają decyzję Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska²⁶ zezwalającą na utworzenie i prowadzenie Ośrodka Rehabilitacji Zwierząt, gdzie będą leczone i rehabilitowane osobniki zwierząt z gromady ssaki. Jednym z warunków utworzenia i prowadzenia ośrodka było spełnienie wymogu objęcia zwierząt opieką weterynaryjną oraz zapewnienie im odpowiednich warunków w okresie leczenia i rehabilitacji.

(dowód: akta kontroli, str. 118-119)

Opieka nad zwierzętami prowadzona była w ORZ przy ul. Korkowej 170 A w Warszawie, a sprawowanie opieki weterynaryjnej zostało powierzone podmiotowi zewnętrznemu, posiadającemu odpowiednie kwalifikacje, z którym LM-W zawarły umowę na świadczenie usług weterynaryjnych (szczegółowy opis w obszarze 2).

Opieka i rehabilitacja zwierząt prowadzona była w następujących pomieszczeniach:

- pomieszczenie (miejsce) przyjęć – wyposażone w stół, szafkę z szufladami oraz rękawice ochronne;
- pomieszczenie zabiegowe, miejsce wykonywania podstawowych zabiegów weterynaryjnych – wyposażone w stół zabiegowy, przenośny aparat RTG, statyw do przenośnego weterynaryjnego aparatu RTG, dwie lampy bakteriobójcze na statywie z kółkami, lampa bezcieniowa LED, lampa halogenowa (statywowa), fartuchy ochronne oraz dwie lodówki LABCOLD wyposażone w kontroler IntelliCol;
- cztery boksy wewnętrzne (jeden dla drobnych ssaków i trzy dla zwierząt większych tj. sarna, łoś, dzik itp.) Każdy z boksów posiada wyjście na częściowo zadaszony i ogrodzony wybieg zewnętrzny. Boks dla drobnych ssaków wyposażony w wciągarkę linową elektryczną oraz półki na których znajdują się klatki na zwierzęta. Boksy dla zwierząt większych wyposażone w poidła. Ponadto na wyposażeniu boksów znajdowały się m.in.: cztery inkubatory, lodówka, zamrażarka, lasso automatyczne, sieć weterynaryjna na wysięgniku, trzy chwytaki, cztery zamykane klatki ze stali nierdzewnej, dwa odchowniki z płyty pilśniowej;
- duża klatka drewniana (przeznaczona przede wszystkim dla bobrów) – klatka podzielona na dwie równe części z oddzielnymi wejściami, wyposażone w pojemniki na wodę;
- klatka drewniana na metalowych nogach (przeznaczona przede wszystkim dla drobnych drapieżników tj. kuna, lis itp.) – klatka zaopatrzona w „wysuwaną” podłogę co ułatwia sprzątanie, podzielona na dwie równe części z oddzielnymi wejściami, wyposażona w pojemniki na wodę;
- odłownie dla dzików – zagrody drewniane wyposażone w poidła, połączone „rękawem” umożliwiającym przepędzanie zwierząt pomiędzy odłowniami;
- zagroda z wydzielonymi czterema zadaszonymi boksami do przetrzymywania dużych ssaków, głównie dzików (ewentualnie łoś). Każdy boks wyposażony w poidło, zasobnik do podawania karmy oraz drabinkę, np. na siano. Boksy połączone „rękawem” do przepędzania zwierząt. Nad rękawem znajduje się podest do obserwacji, podawania karmy i pojenia zwierząt. Jeden z boksów posiada wyjście umożliwiające przechodzenie zwierząt do ogrodzonej leśnej części, w której ma miejsce proces „zdziczania” zwierzyny płowej, głównie saren;
- trzy zagrody dla drapieżników – wykonane z elementów metalowych i drewnianych, częściowo zadaszone. Zagrody wyposażone w drewniane domki;

²⁶ Decyzja nr DZP-WG.6520.20.2015.mk

- piwnica do hibernowania jeży i nietoperzy w okresie zimowym - do piwnicy prowadzi drewniany trap. Piwnica posiada służę (podwójne drzwi), wyposażona w półki, na których ustawiane są klatki z jeżami oraz wydzielona część dla nietoperzy, w której znajduje się otwór którym nietoperze mogą opuszczać piwnicę.

Ponadto LM-W posiadają pomieszczenia pomocnicze do przechowywania sprzętu weterynaryjnego, np. obok pomieszczenia zabiegowego przechowywane są: zestaw do narkozy wziewnej, autoklaw; system radiografii cyfrowej, ultrasonograf, zestaw chirurgiczny (narzędzia), a w korytarzu przy boksach wewnętrznych znajduje się zamrażarka na zwłoki padłych zwierząt. Ponadto oprócz ww. sprzętu na wyposażeniu Lasów były np.: mata grzewcza, osiem aplikatorów do immobilizacji, pięć chwytaków, 42 odłownie dla dzików, pięć noszy płachtowych, dwa wózki oraz trzy samochody dostosowane do transportu zwierząt.

(dowód: akta kontroli, str. 120-149)

Pan Robert Strąk - p.o. Kierownika działu ds. ochrony zwierzyny oświadczył, że *„wszystkie leki, preparaty na ektopasożyty, środki opatrunkowe dla zwierząt itp. dostarcza lekarz weterynarii w ramach obowiązującej umowy na świadczenie usług weterynaryjnych. Środek farmakologiczny do eutanazji zwierząt (Morbital) nigdy nie jest przechowywany w Ośrodku Rehabilitacji Zwierząt. Wszystkie leki podawane są przez lekarza weterynarii.”*

(dowód: akta kontroli, str. 121)

Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Warszawie 19 października 2017 r. przeprowadziła w LM-W kontrolę dotyczącą oceny warunków leczenia i rehabilitacji ssaków, odpowiadających potrzebom biologicznym gatunku oraz warunków określonych w zezwoleniu na utworzenie i prowadzenie ośrodka rehabilitacji zwierząt. Kontrola nie wykazała nieprawidłowości.

(dowód: akta kontroli, str. 150-155)

W okresie objętym kontrolą LM-W prowadziły ewidencję dotyczącą podejmowanych interwencji oraz dokumentację leczenia zwierzęcia przyjętego do ORZ. Dokumentacja leczenia zwierzęcia obejmowała:

- protokół przyjęcia zwierzęcia, który zawierał m.in. informacje od kogo zwierzę przyjęto, miejsce znalezienia, stan obrażeń i przyczynę przyjęcia do ORZ,
- kartę zwierzęcia w której zamieszczano informacje odnośnie badania zwierzęcia, rozpoznania i zaleceń leczenia oraz uwagi dotyczące pobytu zwierzęcia w ORZ,
- protokół wizyty lekarza weterynarii w ORZ, w którym odnotowywano m.in. datę i godzinę wizyty oraz wykonane zabiegi.

(dowód: akta kontroli, str. 48-50)

Z prowadzonej przez LM-W ewidencji wynika, że od 1 stycznia 2017 r. do 31 marca 2019 r., LM-W podjęły ogółem 3 806 interwencji ze zwierzyną dziko żyjącą na terenie m.st. Warszawy²⁷. W 1 101 przypadkach, po przyjeździe na miejsce zdarzenia, stwierdzono zgon osobnika (w tym 261 osobników w wyniku kolizji drogowej²⁸), natomiast w przypadku 2 705 interwencji zastosowano odstraszanie, przepędzanie lub immobilizację zwierzęcia. W okresie od 1 stycznia 2017 r. do 31 marca 2019 r. w ORZ było leczonych i rehabilitowanych ogółem 1 739 zwierząt,

²⁷ Interwencje nie uwzględniają działań podejmowanych w związku z wykonaniem rozporządzenia Wojewody Mazowieckiego dotyczącego odstrzału sanitarnego dzików, rozporządzeń Powiatowego Lekarza Weterynarii w Warszawie w sprawie odstrzału sanitarnego i odłowu dzików na terenie m.st. Warszawy oraz Decyzji Prezydenta m.st. Warszawy o odłowach dzików.

²⁸ Dane dotyczące liczby martwych zwierząt w wyniku kolizji drogowej obejmują okres 2018-2019 I kw. Wcześniej LM-W nie prowadziły ewidencji martwych zwierząt w podziale na przyczynę zgonu.

z czego wg stanu na 31 marca 2019 r. wyleczono i wypuszczono do środowiska naturalnego 845 osobniki, 455 padło podczas leczenia, 301 poddano eutanazji, a 138 nadal przebywało w ORZ.

(dowód: akta kontroli, str. 156)

Ponadto w badanym okresie LM-W podejmowały działania interwencyjne na podstawie rozporządzenia Wojewody Mazowieckiego²⁹, rozporządzeń Powiatowego Lekarza Weterynarii w Warszawie³⁰ oraz decyzji Prezydenta m.st. Warszawy³¹ o odstrzale sanitarnym lub odłowie dzików, w związku ze stwierdzeniem na terenie m.st. Warszawy przypadków ASF u dzików (afrykańskiego pomoru świń). W wyniku realizacji ww. nakazów LM-W odstrzeliły i odłowiły ogółem 1 494 osobniki.

(dowód: akta kontroli, str. 157-164)

W okresie objętym kontrolą LM-W zawarły z podmiotem zewnętrznym umowy na uprzątnięcie zwłok zwierząt dziko żyjących, które zostały poddane eutanazji i zwłok zwierząt padłych z innych przyczyn, wraz z załadunkiem i wywozem do miejsca utylizacji oraz likwidacji zanieczyszczeń powstałych w wyniku usuwania zwłok. Podmioty z którymi zawarto umowy posiadały uprawnienia umożliwiające wykonywanie ww. usług. Podstawą odbioru i rozliczenia wykonanych usług była „karta przekazania odpadów zwierzęcych”. Z prowadzonej w LM-w ewidencji w ww. zakresie wynika, że w 2017 r. przekazano zwłoki zwierząt o masie ogółem 18 100 kg, w 2018 r. – 67 242 kg, a do 31 marca 2019 r. – 11 622,5 kg. Z tytułu wykonania ww. usług, LM-W poniosły wydatki w łącznej kwocie 943,9 tys. zł (w 2017 r. - 201,1 tys. zł; w 2018 r. - 643,1 tys. zł i w I kw. 2019 r. – 99,7 tys. zł)

(dowód: akta kontroli, str. 165-171 i 174-175)

8. Zgodnie z decyzją Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska LM-W nie posiadają zezwolenia na utworzenie i prowadzenie ORZ okazów gatunków dzikiej fauny (tj. zwierząt egzotycznych) od ich posiadaczy.

(dowód: akta kontroli, str. 118-119)

9). W okresie objętym kontrolą do LM-W wpłynęły ogółem cztery wnioski (wszystkie w 2018 r.) o udostępnienie informacji publicznej oraz jedna skarga w sprawie zwierząt wolno żyjących (dzikich). Wnioski o udostępnienie informacji dotyczyły: odłowu dzików w latach 2015-2017; interwencji ze zwierzyną dziko żyjącą w 2017 r.; liczebności dzikiej zwierzyny żyjącej na terenie m.st. Warszawy oraz informacji na temat obecności dzików na terenie m.st. Warszawy, wielkości ich populacji, odstrzału i odłowu oraz dalszego postępowania z pozyskanymi sztukami. Natomiast skarga dotyczyła nadmiernej liczebności dzików w Lesie Kabackim oraz szkód w uprawach wyrządzanych przez te zwierzęta. Rozpatrzenie skargi jak i wniosków o udzielenie informacji nastąpiło zgodnie z postanowieniami ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego³².

(akta kontroli str. 172-173)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

²⁹ Rozporządzenie Nr 17 Wojewody Mazowieckiego z dn. 20.10.2017 r. w sprawie odstrzału sanitarnego dzików na terenie powiatów mińskiego, węgrowskiego, otwockiego, warszawskiego zachodniego, pruszkowskiego, grodzkiego i żyrardowskiego oraz na terenie m.st. Warszawy (Dz. U. woj. maz. 2017, poz. 9458).

³⁰ Rozporządzenie Nr 3/2018 Powiatowego Lekarza Weterynarii w Warszawie z dn. 06.03.2018 r. w sprawie odstrzału sanitarnego i odłowu dzików na terenie m.st. Warszawy (Dz. U. woj. maz. 2018, poz. 2328); Rozporządzenie Nr 4/2018 Powiatowego Lekarza Weterynarii w Warszawie z dn. 02.05.2018 r. w sprawie odstrzału sanitarnego i odłowu dzików na terenie m.st. Warszawy (Dz. U. woj. maz. 2018, poz. 4863); Rozporządzenie Nr 5/2018 Powiatowego Lekarza Weterynarii w Warszawie z dn. 31.07.2018 r. w sprawie odstrzału sanitarnego i odłowu dzików na terenie m.st. Warszawy (Dz. U. woj. maz. 2018, poz. 7590) i Rozporządzenie Nr 6/2018 Powiatowego Lekarza Weterynarii w Warszawie z dn. 28.12.2018 r. w sprawie odstrzału sanitarnego i odłowu dzików na terenie m.st. Warszawy (Dz. U. woj. maz. 2018, poz. 13211).

³¹ Decyzja Nr 1/OŚ/2017 z dn. 02.01.2017 r. i Decyzja Nr 1058/OŚ/2017 z dn. 19.09.2017 r.

³² Dz. U. z 2018 r. poz. 2096 ze zm.

OCENA CZĄSTKOWA

LM-W posiadały właściwe warunki organizacyjne, techniczne i infrastrukturalne do realizacji zadań powierzonych przez Prezydenta m.st. Warszawy, związanych z obecnością zwierząt wolno żyjących (dzikich) na terenie miasta w aspekcie ich ochrony i opieki, a także porządku publicznego i bezpieczeństwa mieszkańców. Pracownicy wykonujący działania interwencyjne oraz sprawujący opiekę i rehabilitację zwierząt w ORZ posiadali odpowiednie kwalifikacje i doświadczenie do zakresu realizowanych zadań. LM-W prowadziły akcje edukacyjno-informacyjne skierowane do różnych grup odbiorców, dotyczące postępowania ze zwierzętami wolno żyjącymi (dzikimi). Ponadto Lasy prowadziły współpracę z podmiotami publicznymi i organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz zwierząt wolno żyjących, w zakresie ochrony oraz przeciwdziałania zagrożeniom z ich strony.

OBSZAR

2. Powierzenie i nadzorowanie wykonywania opieki nad zwierzętami wolno żyjącymi (dzikimi).

Opis stanu faktycznego

1. W okresie objętym kontrolą opiekę weterynaryjną nad zwierzętami wolno żyjącymi (dzikimi) sprawował podmiot zewnętrzny „Bepili Lecznica Stanisław Bednarski”. Umowy na 2017 i 2018 r.³³ zostały zawarte w trybie art. 4 pkt 8 ustawy Pzp³⁴, w oparciu o procedury określone w „Regulaminie udzielania zamówień publicznych, których wartość nie przekracza wyrażonej w złotych polskich równowartości kwoty 30 000 euro”³⁵.

(dowód: akta kontroli, str. 174-200)

W związku z wykonaniem do końca lipca 2018 r. ponad 80% finansowania określonego w umowie na świadczenie usług w 2018 r., LM-W w dniu 22 sierpnia 2018 r. ogłosiły postępowanie o udzielenie zamówienia na świadczenie usług weterynaryjnych do końca 2018 r.³⁶ w trybie przetargu nieograniczonego. Zakup ww. usług na 2019 r. również został dokonany w trybie przetargu nieograniczonego³⁷.

W obu przypadkach na ogłoszone postępowanie wpłynęła jedna oferta niepodlegająca odrzuceniu (złożona przez „Bepili Lecznica Stanisław Bednarski”). Jednym z warunków przystąpienia do przetargu było spełnienie warunku *posiadania potencjału zawodowego w zakresie dysponowania przez wykonawcę osobami zdolnymi do wykonania zamówienia*, w tym dwoma osobami posiadającymi prawo do wykonywania zawodu lekarza weterynarii oraz co najmniej 5-letnią udokumentowaną praktykę zawodową, w tym jedna osoba posiadająca aktualne pozwolenie na broń. Istotnym kryterium przy ocenie ofert był czas dojazdu od chwili telefonicznego powiadomienia do miejsca wskazanego przez przedstawiciela zamawiającego, w przypadku akcji prowadzonych na terenie m.st. Warszawy oraz do ORZ, w przypadku konieczności leczenia zwierząt. Postępowania zostały przeprowadzone z zachowaniem przepisów ustawy Pzp.

(dowód: akta kontroli, str. 201-219 i 228-246)

2. Przedmiotem umów obowiązujących w badanym okresie było:

- wykonanie usług weterynaryjnych związanych z wkraczaniem zwierzyny dziko żyjącej na tereny zurbanizowane m.st. Warszawy oraz administrowane przez LM-W;

³³ Umowa nr 234/16/LM-W z 21.12.2016 r. i umowa nr 257/17/LM-W z 29.12.2017 r.

³⁴ Ustalona przez LM-W szacunkowa wartość za usługi przewidziane do realizacji w 2017 r. została ustalona w kwocie 92 592,58 zł netto, co stanowiło 22 178,4 euro, a w 2018 r. 108 185,00 zł netto, tj. 25 913,20 euro.

³⁵ Regulamin wprowadzony Poleceniem służbowym nr 6/14 Dyrektora Lasów Miejskich – Warszawa z dnia 11.07.2014 r., zmieniony Poleceniem służbowym Nr 04/16 z dnia 12.02.2016 r. i Poleceniem służbowym Nr 13/2018 z dnia 20.06.2018 r.

³⁶ Umowa nr 152/18/LM-W z 17.09.2018 r.

³⁷ Umowa nr 223/18/LM-W z 27.12.2018 r.

- utrzymanie całodobowej gotowości oraz bezzwłocznego podjęcia akcji w przypadkach pojawienia się zwierzyny żyjącej w stanie wolnym na ww. terenach oraz wykonania usług weterynaryjnych w ORZ;
- wykonywanie usług weterynaryjnych w związku z działalnością ORZ, w tym również w lecznicy wykonawcy;
- realizacja decyzji/rozporządzeń nałożonych na LM-W w zakresie wykonania usług weterynaryjnych ze zwierzyną dziko żyjącą, w tym m.in. związanych ze zwalczaniem ASF u dzików³⁸;

W umowach zapisano m.in., że czas dojazdu do miejsca akcji od chwili powiadomienia nie może przekroczyć 1,5 godziny, a w czasie max. 3 godzin od wezwania wykonawca winien podjąć leczenie zwierząt w ORZ lub w lecznicy wykonawcy. Ponadto wykonawca został zobowiązany m.in. do dokonania wszelkich niezbędnych czynności do przeprowadzenia akcji, w szczególności: farmakologicznej immobilizacji, opatrzenia ran, podania niezbędnych leków, ewentualnego uśpienia, przeprowadzenia eutanazji za pomocą środka farmakologicznego i pobrania materiału do badań.

Zawarte umowy przewidywały kary z tytułu opóźnienia w dotarciu na miejsce akcji oraz do ORZ, w stosunku do ustalonego czasu dojazdu.

(akta kontroli str. 179-183, 185-188, 220-227 i 247-251)

3. Przed zawarciem umów z wybranym wykonawcą LM-W dokonały weryfikacji deklarowanego potencjału zawodowego poprzez analizę załączonych do oferty dokumentów potwierdzających spełnianie wymagań określonych w specyfikacji istotnych warunków zamówienia. W SIWZ nie określono natomiast wymagań jakie powinna spełniać lecznica w której miałyby być prowadzone usługi weterynaryjne zwierzętom wolno żyjącym (dzikim). Przed podpisaniem umów LM-W nie dokonały oceny warunków w lecznicy Wykonawcy, w której prowadzone byłyby ewentualne usługi weterynaryjne. Jak wyjaśnił Dyrektor LM-W nie było podstaw do jej przeprowadzenia, gdyż zakład leczniczy przez cały okres objęty umowami znajdował się w ewidencji zakładów leczniczych dla zwierząt Warszawskiej Izby Lekarsko-Weterynaryjnej, a co za tym idzie spełniał wszystkie wymagania określone w ustawie z dnia 18 grudnia 2003 r. o zakładach leczniczych dla zwierząt (Dz. U. z 2017 r. poz. 188 ze zm.) oraz rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 16 sierpnia 2004 r. w sprawie wymagań dla gabinetów weterynaryjnych. Ponadto Dyrektor LM-W wyjaśnił, że w latach 2017-2019 (I kw.) nie wystąpiły przypadki świadczenia usług weterynaryjnych zwierzętom wolno żyjącym (dzikim) w lecznicy Wykonawcy.

(akta kontroli str. 202-207, 228-234 i 258-259)

4. Zawarte w umowach zapisy dotyczące form i zasad wynagradzania pozwalały na rzetelne rozliczenie poniesionych kosztów. Wynagrodzenie wykonawcy zostało ustalone w odniesieniu do poszczególnych czynności³⁹, potwierdzanych protokołem z ich wykonania, podpisanym przez obie strony umowy. W ramach ustalonego wynagrodzenia wykonawca został zobowiązany do zakupu leków, preparatów na ektopasożyty oraz środków opatrunkowych dla zwierząt.

(akta kontroli str. 179-183, 185-188, 220-227 i 247-251)

Lasy Miejskie – Warszawa w okresie 2017-2019 (I kw.) z tytułu wykonania przez podmiot zewnętrzny usług weterynaryjnych, poniosły wydatki w łącznej kwocie

³⁸ Zapisy zawarte w umowach nr 152/18/LM-W z 17.09.2018 r. i nr 223/18/LM-W z 27.12.2018 r.

³⁹ Np. za utrzymanie całodobowej gotowości; za udział w jednej akcji na terenie m.st. Warszawy bez użycia środka usypiającego, odurzającego, do przeprowadzenia eutanazji niezależnie od czasu jej trwania; za udział w jednej akcji z użyciem ww. środków oraz w przypadku konieczności immobilizacji zwierzęcia w ORZ na czas transportu (stawki uzależnione od wagi zwierzęcia); jednorazowa wizyta i zabieg w ORZ; zabieg w lecznicy wykonawcy.

323,4 tys. zł (w 2017 r. – 108,9 tys. zł; w 2018 r. – 176,6 tys. zł i do 31.03.2019 r. – 37,9 tys. zł).

(dowód: akta kontroli, str. 174-175)

5,6 i 7. Umowy zawarte na świadczenie usług weterynaryjnych (w okresie 2017 – 2019) nie przewidywały kontroli wykonania umowy w przypadku świadczenia usług w lecznicy Wykonawcy. Dyrektor LM-W wyjaśnił, że zapis umowy regulujący zagadnienia dotyczące świadczenia usług w lecznicy Wykonawcy został wprowadzony na wypadek nadzwyczajnego zdarzenia, gdyby niewystarczające było udzielenie pomocy weterynaryjnej w terenie, co dotychczas nie miało miejsca. Ponadto Dyrektor wyjaśnił, że kontrole placówek leczniczych dla zwierząt (w ramach sprawowanego nadzoru) mogą przeprowadzać okręgowe rady lekarsko-weterynaryjne. Lasy Miejskie – Warszawa nie wnioskowały o przeprowadzenie kontroli w lecznicy należącej do lekarza weterynarii wykonującej usługi na rzecz naszej jednostki.

(dowód: akta kontroli, str. 258-259)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

LM-W powierzyły realizację świadczeń usług weterynaryjnych podmiotowi posiadającemu odpowiednie uprawnienia, zezwolenia i kwalifikacje, w oparciu o prawidłowo zastosowane regulacje wewnętrzne oraz przepisy ustawy Pzp.

IV. Uwagi i wnioski

Wobec niestwierdzenia nieprawidłowości w kontrolowanej działalności. Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje wniosków pokontrolnych.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Warszawie.

Warszawa, 16 maja 2019 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Warszawie

Dyrektor

Kontroler
Wanda Dąbrowska
Główny specjalista kontroli państwowej

.....
podpis

.....
podpis